

IV. prikázanie

Milí bratia a sestry, po minulé nedele sme postupne rozoberali prvé tri prikázania, ktoré sa venovali láske k Bohu. Pozrime sa teraz aj na druhú tabuľu Desatora, ktorá hovorí o láske k človeku. Začína prikázanim: **„Cti svojho otca a svoju matku, aby si dlho žil na zemi, ktorú ti dá Pán, tvoj Boh.“** (Ex 20, 12). Ježiš, ktorý neprišiel Zákon zrušiť, potvrdzuje platnosť tohto prikázania dvoma spôsobmi. V Lukášovom evanjeliu čítame, že ako chlapec, ktorý vyrastal v Nazarete, bol svojim rodičom – Jozefovi a Márii – poslušný. Neskôr počas verejného účinkovania pripomenul dôležitosť tohto prikázania aj slovne. (pozri Mk 7, 8-13). Apoštol Pavol učí: **„Ženy, podriadujte sa mužom, ako sa sluší v Pánovi! Muži, milujte manželky a nebuďte voči nim nevrli! Deti, poslúchajte rodičov vo všetkom, lebo je to milé Pánovi! Otcovia, nedráždite svoje deti, aby nezmalomyselneli! Podriadení, poslúchajte pozemských pánov vo všetkom a neslúžte iba naoko, ako tí, čo sa chcú páčiť ľuďom, ale z úprimného srdca, v bázni pred Pánom! A vy, páni, správajte sa k podriadeným takisto ako ku Kristovi a prestaňte sa vyhrážať, veď viete, že aj ich aj váš Pán je v nebi a on nenadrža nikomu.“** (Kol 3,18-22, Ef 6,9).

Teda štvrté prikázanie sa výslovne obracia k deťom v rámci ich vzťahov k otcovi a matke lebo tento vzťah je najvšeobecnejší. Požaduje, aby sme zahŕňali úctou, láskou a vďačnosťou aj súrodencov, starých rodičov a predkov. Vzťahuje sa napokon aj na povinnosti žiakov voči učiteľom, zamestnancov voči zamestnávateľom, podriadených voči ich nadriadeným, občanov voči ich vlasti a vládnyh predstaviteľom. Teda štvrté prikázanie upravuje medziľudské vzťahy v rodinnom spoločenstve a prenesene aj v občianskej spoločnosti a cirkevnej spoločnosti.

Ak hovoríme, že „nižší“ majú povinnosti voči „vyšším“ a majú ich poslúchať, prechovávať voči nim úctu, lásku, rešpekt, vďačnosť a podobne, toto prikázanie tiež zahŕňa a predpokladá aj povinnosti rodičov, učiteľov, riaditeľov, verejných a vládnych predstaviteľov, všetkých, ktorí vykonávajú nejakú právomoc nad druhými alebo nad nejakým spoločenstvom osôb. Oni tiež nemôžu vykonávať svoju moc a uplatňovať autoritu ľubovoľne, ale podľa Božej vôle.

Aké sú teda povinnosti detí voči rodičom? Katechizmus uvádza: **„Kým dieťa žije v dome svojich rodičov, má poslúchnuť každú ich žiadosť odôvodnenú svojím vlastným dobrom alebo dobrom celej rodiny. Keď deti vyrastú, majú si naďalej ctíť svojich rodičov. Majú predchádzať ich želania, ochotne ich prosiť o radu a prijímať ich oprávnené napomenutia. Poslušnosť voči rodičom prestáva osamostatnením sa detí (teda nie 18-timi narodeninami, no na druhej strane by bolo smiešne, keby sa 30-ročný človek spovedal z toho, že neposlúchal svojich rodičov...).** **Avšak úcta k rodičom neprestáva nikdy. Tú musí mať syn, dcéra vždy.**

Základný cit, ktorý dieťa prirodzene prechováva k svojim rodičom, je vďačnosť. V starozákonnej knihe Sirachovho syna sa píše: **„Z celého srdca si cti otca nezabúdaj na bolesti svojej matky. Pamätaj, že ti dali život. Ako im odplatiš, čo urobili pre teba?“** (Sir 7, 29-30). Z toho vyplýva povinnosť dospelých detí poskytnúť hmotnú, morálnu a duchovnú pomoc rodičom v rokoch staroby alebo v čase choroby, opustenosti a núdze. Takisto by deti nami zabúdať modliť sa za svojich rodičov a usilovať sa im pomáhať. Deti sú pred Bohom povinné postarať sa o dôstojnú starobu svojich rodičov nielen po telesnej, hmotnej stránke, ale aj duchovnej! Ťažké hriechy proti štvrtému prikázaniu zo strany detí sú: svojím spôsobom života im spôsobovať trápenie, hanbiť sa za rodičov, zaprieť ich, urážať, zosmiešňovať alebo fyzicky udrieť, nenávidieť, zanedbať starostlivosť, nezabezpečiť im v čase staroby, a najmä pred smrťou duchovnú pomoc.

Rodičia sa majú dívať na svoje deti ako na Božie deti a rešpektovať ich. Majú ich vychovávať k dodržiavaniu Božieho zákona tým, že sú sami poslušní vôli nebeského Otca. Rodičia ťažko hrešia voči deťom, ak si neplnia vyživovaciu povinnosť, ak zanedbávajú výchovu a neodovzdávajú vieru. Keď deti dospejú, majú právo slobodne si zvoliť svoje povolanie a svoj životný stav. Rodičia sa musia vyhýbať tomu, aby ich nútili pri voľbe povolania alebo stavu, pri voľbe manželky či manžela. Keď si deti založia vlastnú rodinu, alebo sa osamostatnia, rodičia môžu byť deťom oporou, no musia si uvedomiť, že tými zodpovednými sú už ich vlastné deti. Určite je nevhodné ich vtedy vychovávať alebo dobiehať zameškané. Správna cesta je modlitba, vlastný príklad a dobrá rada.

Čo sa týka povinností v občianskej spoločnosti, môžeme sa oprieť o citát z listu svätého apoštola Pavla Rimanom: **„Každý nech sa poddá vyššej moci, lebo niet moci, ktorá by nebola od Boha. Kto sa teda protiví vrchnosti, protiví sa Božiemu poriadku. Preto sa treba podriaďiť, a nielen zo strachu pred hnevom, ale aj kvôli svedomiu. Preto platíte aj dane, lebo tí, čo ich vyžadujú, sú Boží služobníci. Dávajte každému, čo ste dlžni: komu daň, tomu daň, komu clo, tomu clo, komu bázeň, tomu bázeň, komu česť, tomu česť.“** (Rim 13, 1a.2a.5-7). Cieľom občianskej spoločnosti má byť spoločné dobro. Každý kresťan je povinný k tomuto prispieť podľa svojich možností a schopností. Má sa angažovať vo verejnom živote a zachovávať spravodlivé zákony. Medzi iným to znamená spravodlivo platiť dane, využívať volebné právo, modliť sa za štátnych predstaviteľov.

Tí, čo majú v rukách moc, majú chrániť neporušiteľné práva jednotlivcov a rodín, majú chrániť materiálne a duchovné dobro jednotlivcov a spoločnosti.

Na záver treba ešte spomenúť slová apoštola Petra: **„Boha treba viac poslúchať ako ľudí.“** (Sk 5, 29). Ak autorita: rodič, učiteľ, zamestnávateľ, štát by vydával nariadenia proti požiadavkám mravného poriadku, proti základným ľudským právam alebo proti učeniu evanjelia, tieto sme vo svojom svedomí povinní neuposlúchnuť.

Bratia a sestry, Boh je vo svojej láske naozaj veľký. Dokážme mu svoju lásku aj tým, že sa budeme naozaj snažiť zachovávať jeho prikázania. Amen.